

NIET MEER DOEN! Een onderzoek naar de INDIGO-afdoening (2019)

A. van Wijk, S. Dickie, J. van Esseveldt
Politiekunde 101

Thema: 1.4 Zeden

Doelstelling

Doel van het onderzoek is vast te stellen wat de effecten en (praktische) werking zijn van de INDIGO-afdoening.

Onderzoeksvragen:

- Wat zijn de kenmerken en achtergronden van de personen die een INDIGO-afdoening opgelegd hebben gekregen en van de groep kinderpornoplegers¹⁰ die een controlegroep vormt?
- Welke criminaliteitspatronen, in termen van criminele historie en recidive, zijn bij de INDIGO-groep en de controlegroep te identificeren?
- Hoe is het INDIGO-proces geregeld in de politie-eenheden c.q. welke criteria en afwegingen worden er in de praktijk gemaakt om te kiezen voor de INDIGO-afdoening en welke rol hebben andere instanties daarin?

Methoden van onderzoek

- Literatuurstudie
- Dossieronderzoek
- Interviews

Samenvatting

In Rotterdam heeft het OM, in samenwerking met de politie, de Reclassering en een forensisch behandelinstituut, in 2011 het Initiatief Niets Doen Is Geen Optie (INDIGO) ontwikkeld en maakt sinds 2012 onderdeel uit van de standaard afdoeningen van kinderpornomeldingen en -onderzoeken. Het uitgangspunt is dat bij een kinderporno overtreding onder bepaalde voorwaarden een INDIGO-afdoening besluit kan volgen. Juridisch gesproken is dan sprake van een voorwaardelijk sepot. De politie doet in zo'n geval geen uitgebreid strafrechtelijk onderzoek. Het doel van INDIGO is tweeledig: het voorkomen van recidive enerzijds en anderzijds het besparen van kostbare opsporingscapaciteit en de snelle afdoening van de zaak. Een voordeel voor de verdachten is dat ze niet voor de rechter hoeven te verschijnen. Daar staat tegenover: een proeftijd van twee jaar en de bijzondere voorwaarde van reclasseringstoezicht, behandeling en verlenen medewerking van aan controle van gegevensdragers.

Hoofdkenmerken en achtergronden

De Nederlandse kinderpornoplegers zijn vaak blanke, alleenstaande mannen van middelbare leeftijd. Bijna de helft van de kinderpornoplegers (46%) heeft een of meer problemen ervaren in hun jeugd jaren. Hierin verschillen beide groepen nauwelijks van elkaar. De percentages slachtofferschap van geweld en seksueel misbruik liggen in lijn met wat in de literatuur is gevonden. De INDIGO-groep lijkt een minder zorgelijke groep (o.a. psychische problematiek), dit is vooral het gevolg van de selectiecriteria die de politie en het OM hanteren ten aanzien van de INDIGO-afdoening.

Criminaliteitspatronen

Uit de resultaten volgt dat bijna drie kwart van de INDIGO-groep first offender is ten tijde van het indexdelict tegenover 48 procent van de controlegroep. Wat betreft de criminele historie valt op dat het vooral niet-zedendelicten zijn. Als naar de recidive wordt gekeken, dan valt op dat er juist meer kinderpornoplegers (19%) uit de INDIGO-groep recidiveren naar zedendelicten dan de controlegroep (9%). Hoewel er voorbehoud wordt gemaakt van de relatief kleine aantallen, lijkt er een samenhang te bestaan tussen het ondergaan van de

INDIGO-afdoening en de zedenrecidive. Mogelijk hangt dit samen met de contraproductieve werking van de behandeling. De kinderpornoplegers uit de INDIGO- en controlegroep hebben veel gemeenschappelijke kenmerken en achtergronden, maar het lijkt mogelijk om een aanscherping van het profiel te maken van wie wel en wie niet in aanmerking zou moeten komen voor INDIGO.

Indigo in de praktijk

Na een flinke toename in het aantal kinderporno meldingen en dus ook het aantal INDIGO-zaken, neemt het aantal zaken inmiddels af. Dit komt doordat het grote aantal Amerikaanse meldingen vanuit het NCMEC niet meer worden opgepakt tenzij er indicaties zijn voor recidive. De aard van de behandeling aan de INDIGO-groep varieert per instituut maar kent wel overeenkomsten, namelijk dat er individuele en groepsbehandeling gegeven wordt. Over de INDIGO-afdoening zijn alle gesproken respondenten (plegers, politie, behandelaars, officieren en reclasseerders) enthousiast, grotendeels omdat deze doelgroep vooral gebaat zou zijn bij hulpverlening. De impact van het politiebezoek bij de kinderpornopleger thuis is enorm voor de kinderpornoplegers en deelnemers zijn erg gemotiveerd om de behandeling goed te doorlopen om zo een rechtszaak te voorkomen. Recidive komt desondanks soms voor tijdens de behandelperiode. De controle hierop heeft verbetering.